

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie zwalczania przemocy domowej wobec kobiet (opinia z inicjatywy własnej)

(2012/C 351/05)

Sprawozdawca: **Mário SOARES**

Dnia 24 maja 2012 r. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny postanowił, zgodnie z art. 29 ust. 2 regulaminu wewnętrznego, sporządzić opinię z inicjatywy własnej w sprawie

zwalczania przemocy domowej wobec kobiet.

Sekcja Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Obywatelstwa, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 3 września 2012 r.

Na 483. sesji plenarnej w dniach 18–19 września 2012 r. (posiedzenie z 18 września) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 138 do 3 – 7 osób wstrzymało się od głosu – przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1 Już w 2006 r. EKES wypowiedział się na temat przemocy domowej wobec kobiet⁽¹⁾ i wyraził w swojej opinii niepokój, jaki wzbudza ona w społeczeństwie obywatelskim. Ponieważ przedstawione przy tej okazji zalecenia pozostają aktualne, nie są one ponownie omawiane w niniejszej opinii.

1.2 EKES, jako przedstawiciel zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego, jest świadomy tego, że problem przemocy ze względu na płeć, a zwłaszcza przemocy domowej, dotyczy wszystkich obywateli. Komitet ponownie wyraża swoje zaangażowanie w walkę z tą plagą za pomocą wszystkich dostępnych środków i rozważa m.in. możliwość organizowania co dwa lata debaty na temat tego problemu.

1.3 EKES zaleca instytucjom europejskim i państwom członkowskim UE:

1.3.1 **Prawa człowieka:** podchodzenie do przemocy ze względu na płeć jako do kwestii związanej z prawami człowieka, co pozwoli na opracowanie globalnej i wielosektorowej reakcji na ten problem;

1.3.2 **Paradygmat bezpieczeństwa i zagrożenia:** przyjmowanie środków mających na celu zmianę paradygmatu bezpieczeństwa i zagrożenia oraz kładzenie szczególnego nacisku na fakt, że przemoc domowa wobec kobiet nie jest problemem indywidualnym i odizolowanym w życiu prywatnym kobiety, lecz kwestią porządku publicznego i bezpieczeństwa;

1.3.3 **Prewencja:** opracowywanie strategii zapobiegania przemocy domowej poprzez tworzenie wielodyscyplinarnych obszarów wsparcia, dysponujących odpowiednimi zasobami i wyspecjalizowanym personelem, oraz międzyministerialnych planów działania zapewniających zaangażowanie mężczyzn i młodzieży w zwalczanie przemocy domowej;

1.3.4 **Polityka ochrony:** gwarantowanie kobietom padającym ofiarą przemocy priorytetowego dostępu do mieszkalnictwa, pomocy finansowej, kształcenia oraz godnej pracy, zgodnie z zasadą „Ta sama praca, te same zarobki”;

1.3.5 **Harmonizacja** kryteriów statystycznych: dążenie do harmonizacji kryteriów rejestrowania przypadków przemocy ze względu na płeć, by umożliwić porównywanie zebranych danych;

1.3.6 **Edukacja:** zagwarantowanie edukacji przyczyniającej się do zmian mentalności, co wymaga m.in. realizacji prawdziwych programów koedukacyjnych, zaprzestania używania seksistowskiego języka w podręcznikach szkolnych oraz szkolenie nauczycieli – wstępne, a następnie kontynuowane podczas całej kariery zawodowej – uwzględniające problematykę przemocy ze względu na płeć i przemocy domowej.

1.3.7 **Środki komunikacji:** zapewnienie skutecznego przestrzegania dyrektywy o audiowizualnych usługach medialnych⁽²⁾, aby wyeliminować negatywny wizerunek kobiet w środkach przekazu, a zwłaszcza w reklamie.

1.3.8 **Zdrowie:** wzmacnianie poczucia, że przemoc domowa wobec kobiet jest czynnikiem ryzyka dla zdrowia;

1.3.9 **Współodpowiedzialność:** wzmacnianie i wspieranie środków na rzecz współodpowiedzialności kobiet i mężczyzn przy zajmowaniu się dziećmi, osobami starszymi lub krewnymi wymagającymi specjalnej opieki;

1.3.10 **Organizacje społeczeństwa obywatelskiego:** wspieranie organizacji działających na rzecz kobiet padających ofiarą przemocy domowej lub prowadzących działania uświadamiające/szkoleniowe w ramach walki z przemocą ze względu na płeć;

1.3.11 **Europejski rok walki z przemocą ze względu na płeć:** ogłoszenie europejskiego roku walki z przemocą ze względu na płeć;

1.3.12 **Konwencja Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej:** EKES zwraca się do Unii Europejskiej i wszystkich państw członkowskich o podpisanie, ratyfikowanie i wdrożenie konwencji, przyjętej w 2011 r.

(1) Dz.U. C 110 z 9.5.2006, s. 89–94.

(2) Dyrektywa 2010/13/UE Parlamentu Europejskiego i Rady z 10 marca 2010 r.

2. Wprowadzenie

2.1 Wszystkie rodzaje przemocy godzą w godność osoby, jej nienaruszalność fizyczną i psychiczną, prawa człowieka i podstawy, na których opiera się demokratyczne społeczeństwo.

2.2 Ponieważ państwa są zobowiązane szanować, chronić i wspierać prawa swoich obywateli, powinny inwestować znaczne zasoby publiczne w usługi i wyspecjalizowany personel, będący w stanie wywiązać się z tego zobowiązania.

2.3 Przemoc w obszarze publicznym jest potępiana przez społeczeństwo, które wspiera działania państwa na rzecz powstrzymywania i karania osób stosujących przemoc.

2.4 Istnieje jednak inny, mniej nagłośniony rodzaj przemocy, która ma miejsce w domach i która coraz brutalniej wpływa na ofiary – przemoc domowa.

Wszyscy członkowie rodziny mogą – stale lub od czasu do czasu – padać ofiarami różnego rodzaju przemocy, która może doprowadzić nawet do śmierci.

2.5 Chociaż osoby te zasługują na uwagę władz, ich troskę i działanie, najbardziej narażoną na systematyczną przemoc grupą są kobiety. Przemoc domowa jest jedną z głównych przyczyn śmiertelności kobiet na świecie. Dlatego w niniejszej opinii koncentrujemy się na przemoc domowej wobec kobiet.

2.6 Zgodnie z definicją Unii Europejskiej przemoc wobec kobiet to „każdy akt przemocy wobec osób płci żeńskiej, którego rezultatem jest lub może być krzywda lub cierpienie fizyczne, seksualne lub psychiczne, a także groźby takich aktów, przymus lub samowolne pozbawienie wolności, mające miejsce zarówno w życiu publicznym, jak i w życiu prywatnym”⁽³⁾.

2.7 Mimo wysiłków podejmowanych od kilku dziesięcioleci przez władze publiczne i różne sektory społeczeństwa – zorganizowane lub nie – przemoc domowa jest wciąż uważana za problem życia prywatnego, choć w rzeczywistości jest ona problemem publicznym.

2.8 Przemoc domowa jest przestępstwem i musi być karalna. EKES uznaje wysiłki podejmowane przez różne państwa Unii na rzecz surowszych kar dla osób stosujących przemoc. Należy jednak również zidentyfikować głęboko położone przyczyny tego zjawiska, a następnie ustanowić strategię niezbędne do jego powstrzymania, obejmujące lepsze zrozumienie tego zjawiska przez mężczyzn.

2.9 Obecny kryzys gospodarczy poważnie ogranicza politykę społeczną w wielu krajach UE. Uszczupla się podstawowe usługi publiczne, takie jak służba zdrowia, edukacja i opieka społeczna w chwili gdy rodziny, a zwłaszcza kobiety, najbardziej ich potrzebują. Zamyka się punkty specjalistycznej pomocy dla kobiet i ośrodki pomagające maltretowanym kobietom,

ogranicza się budżety krajowych służb działających na rzecz równouprawnienia płci, eliminuje się projekty prewencji i kampanie w mediach itp.

2.10 Wciąż zakorzenione stereotypy związane z płcią i społeczeństwem patriarchalnym, a także nierówności gospodarcze i dyskryminacja kobiet w obszarach zatrudnienia, płac, dostępu do innych zasobów finansowych oraz ich brak niezależności finansowej, zmniejszają możliwości kobiet do podejmowania działań i zwiększają ich podatność na przemoc domową.

2.11 Obecny kryzys gospodarczy i strategie polityczne, które w założeniu mają go zwalczyć, a także liberalizacja gospodarki i prywatyzacja sektora publicznego nie tylko utrwalają podział pracy w zależności od płci, lecz także zwiększają nierówności i pogarszają okoliczności prowadzące do przemocy.

2.12 Światowa Organizacja Zdrowia (WHO)⁽⁴⁾ uznała szkodliwe skutki, jakie globalizacja wywiera na struktury społeczne. Niekontrolowana globalizacja może doprowadzić do poważniejszych rodzajów przemocy wobec kobiet, również pod postacią handlu ludźmi.

2.13 Kobiety należące do mniejszości, żyjące w ubóstwie w społecznościach wiejskich lub odizolowanych, odbywające karę pozbawienia wolności i przebywające w zakładach, a także migrantki, kobiety niepełnosprawne intelektualnie i fizycznie oraz kobiety starsze są bardziej narażone na przemoc.

2.14 Celem niniejszej opinii z inicjatywy własnej jest zarysowanie obrazu przemocy domowej wobec kobiet w Europie, przedstawienie ogólnej wizji przedsięwziętych środków i zwiększenie świadomości na temat tego problemu w społeczeństwie.

2.15 EKES wyraża opinie zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego. Dlatego Komitet jest gotowy zorganizować, we współpracy z organizacjami zajmującymi się przemocą tego rodzaju, forum dyskusyjne, na którym omówiono by propozycje mające na celu zwalczenie przemocy oraz podzielono by się sprawdzonymi rozwiązaniami, które prowadziłyby do przyjęcia skutecznych środków zapobiegawczych.

3. Konwencja Rady Europy – instrument, który należy ratyfikować i stosować

3.1 W 2011 r. Rada Europy przyjęła konwencję o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej⁽⁵⁾. Jest ona pierwszym wiążącym prawnie instrumentem międzynarodowym, tworzącym globalne ramy prawne na rzecz zapobiegania przemocy, ochrony ofiar i karania sprawców. Konwencja jest wezwaniem do większej równości między kobietami a mężczyznami, ponieważ przemoc wobec kobiet jest głęboko osadzona w nierównościach między płciami oraz utrwalana przez patriarchalną kulturę i obojętność wobec tego zjawiska.

⁽³⁾ <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/16173cor.en08.pdf>.

⁽⁴⁾ WHO Multi-Country Study on Women's Health and Domestic Violence Against Women: Initial Results on Prevalence, Health Outcomes and Women's Responses [Przeprowadzone w wielu krajach badanie WHO dotyczące zdrowia kobiet i przemocy domowej wobec kobiet: wstępne wyniki w zakresie częstości występowania, wyników zdrowotnych i reakcji kobiet], WHO, Genewa, 2005 r.

⁽⁵⁾ Konwencja Rady Europy przyjęta 11 maja 2011 r. w Stambule (Turcja): (www.coe.int/conventionviolence).

3.2 Konwencja uwzględnia wszystkie rodzaje przemocy (przemoc fizyczną i psychiczną, wykorzystywanie seksualne, wymuszone małżeństwo, okaleczanie narządów płciowych kobiet, nękanie, wymuszanie sterylizacji lub aborcji), bez względu na wiek, pochodzenie etniczne lub narodowość, religię, pochodzenie społeczne, sytuację migracji lub orientację seksualną ofiary.

3.3 Do chwili obecnej konwencję ratyfikowało tylko jedno państwo⁽⁶⁾, a podpisało 20 państw⁽⁷⁾, przy czym niektóre z nich z zastrzeżeniami (Niemcy, Serbia i Malta). EKES wzywa Unię Europejską i wszystkie kraje członkowskie, by jak najszybciej podpisały, ratyfikowały i wdrożyły konwencję stambulską.

4. Uwagi ogólne

4.1 45 % kobiet w UE deklaruje, że co najmniej raz padło ofiarą przemocy ze względu na płeć. 40–45 % kobiet było napastowanych seksualnie w pracy. Szacuje się, że w Europie w wyniku przemocy ze względu na płeć codziennie umiera 7 kobiet⁽⁸⁾.

4.2 Przemoc wiąże także się z dużymi kosztami: szacuje się, że roczny koszt przemocy wobec kobiet w 47 państwach należących do Rady Europy wynosi co najmniej 32 mld euro.

4.3 Z przeprowadzonych w 2010 r. badań Eurobarometru wynika, że jest to zjawisko powszechnie znane przez obywateli (98 % procent badanych) i bardzo częste (co czwarta osoba zna kobietę będącą ofiarą przemocy domowej, a co piąta zna sprawcę przemocy).

4.4 Już w 1980 r., na drugiej światowej konferencji na temat statusu prawnego i społecznego kobiet, stwierdzono, że przemoc wobec kobiet jest najbardziej wyciszonym przestępstwem na świecie. Trzydzieści lat później, na Światowej Konferencji Praw Człowieka w Wiedniu, uznano prawa kobiet za prawa człowieka. Państwa członkowskie Unii Europejskiej zaangażowały się, by osiągnąć kluczowe cele pekińskiej platformy działania z 1995 r.

4.5 W deklaracji końcowej z drugiego szczytu „Europejskie kobiety u władzy” (Kadyks, marzec 2010 r.)⁽⁹⁾ 22 kobiety sprawujące funkcję ministra oraz wielu decydentów politycznych z całej UE stwierdziło, że wciąż nie można mówić o prawdziwym równouprawnieniu płci i że przemoc wobec kobiet jest wciąż powracającym problemem poważnego łamania praw człowieka. W dokumencie stwierdza się, że seksistowskie stereotypy nadal prowadzą do dyskryminacji oraz ostrzega się przed powielaniem seksistowskich zachowań przez nowe pokolenia.

4.6 Instytucje europejskie opracowały następujące dokumenty, w których analizuje się sytuację i propaguje odpowiednie działania (poniższa lista nie jest wyczerpująca):

⁽⁶⁾ Turcja.

⁽⁷⁾ Albania, Austria, Hiszpania, Finlandia, Francja, Grecja, Islandia, Luksemburg, była jugosłowiańska republika Macedonii, Malta, Czarnogóra, Niemcy, Norwegia, Portugalia, Zjednoczone Królestwo, Serbia, Słowacja, Słowenia, Szwecja i Ukraina.

⁽⁸⁾ Barometr 2011, *National Action Plan on Violence against Women in the EU* [Krajowy plan działania w sprawie przemocy wobec kobiet w UE], Europejskie Lobby Kobiet, sierpień 2011 r. (www.womenlobby.org).

⁽⁹⁾ http://www.igualdad.us.es/pdf/Docuemta_Otros_Cumbre.pdf.

4.6.1 Rada Europejska:

— Wnioski Rady na temat zwalczania przemocy wobec kobiet w Unii Europejskiej (z 8 marca 2010 r.), w których wzywa się Komisję i państwa członkowskie do podejmowania dalszych wysiłków na rzecz walki z przemocą wobec kobiet i do propagowania działań zapewniających ich finansowanie.

4.6.2 Parlament Europejski:

— Rezolucja w sprawie priorytetów oraz zarysu ram nowej polityki UE w dziedzinie walki z przemocą wobec kobiet (2011 r.).

— We wrześniu 2011 r. Parlament Europejski poparł przyjęcie europejskiego nakazu ochrony dla ofiar przemocy ze względu na płeć, napaści na tle seksualnym, uprowadzenia lub próby zabójstwa. Przyjęcie tego środka to ważny krok w kierunku ustanowienia europejskiego obszaru ochrony kobiet.

4.6.3 Komisja Europejska:

— Karta kobiet (2009 r.), plan działań na rzecz wdrożenia programu sztokholmskiego (2010 r.) i strategii na rzecz równości kobiet i mężczyzn (2010–2015).

— Różne badania przeprowadzone na temat przemocy wobec kobiet, mające na celu pogłębienie wiedzy na temat tego problemu.

— Przyjęcie (18 maja 2011 r.) pakietu dotyczącego praw ofiar przestępstw (dyrektywa horyzontalna ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz rozporządzenie w sprawie wzajemnego uznawania środków ochrony w sprawach cywilnych).

— Finansowanie programów szczegółowych, takich jak Daphne III oraz europejskich organizacji walki z przemocą wobec kobiet (Europejskie Lobby Kobiet).

4.7 Niektóre państwa członkowskie przyjęły prawodawstwo uznające przemoc domową za przestępstwo, ustanowiły bardziej drastyczne środki przeciw sprawcom przemocy, uznały przemoc domową za przestępstwo przeciwko porządkowi publicznemu itp.

4.8 Choć wciąż brak wiarygodnych i porównywalnych statystyk na temat przemocy domowej na szczeblu krajowym i europejskim, dostępne dane budzą niepokój i rozwiewają wątpliwości co do ogromnego zasięgu tego problemu⁽¹⁰⁾.

⁽¹⁰⁾ Zob. sprawozdanie *Combattre les crimes d'honneur en Europe* [Walka z zabójstwem honorowym w Europie], przedstawione 8 marca 2012 r. podczas Międzynarodowego Dnia Kobiet przez fundację Surgir (instytucję non profit z siedzibą w Szwajcarii).

4.9 Mimo statystyk i bardziej surowego prawodawstwa wciąż uważamy, że żyjemy w społeczeństwie egalitarnym, a takie przekonanie może sfałszować treść debaty nie tylko na temat przemocy domowej, ale także innych rodzajów przemocy i nierówności między kobietami a mężczyznami (różnice w wynagrodzeniach, awanse w trakcie kariery zawodowej itp.).

4.10 Zapomnianą formą przemocy jest przemoc psychologiczna, która jest niewidoczna dla świata zewnętrznego. Nadszedł czas, by przerwać tę ciszę i uznać tę formę przemocy za pogwałcenie praw człowieka, które musi zostać włączone do legislacji w zakresie przemocy ze względu na płęć.

4.11 Kobiety, którym udaje się przeżyć przemoc psychologiczną, często do końca życia cierpią na poważne urazy psychiczne i wymagają wielodyscyplinarnej i holistycznej pomocy w bezpiecznym otoczeniu rehabilitacyjnym. Są zmuszone do całkowitej izolacji od społeczeństwa i nie dysponują materialnymi dowodami aktów przemocy, przez co boją się, że nikt im nie uwierzy. Kluczowym elementem rehabilitacji jest to, by osoby udzielające im pomocy im wierzyły.

4.12 Przemoc domowa wpływa nie tylko na osobę będącą jej bezpośrednią ofiarą, lecz dotyka także osób, które jej pomagają lub wiedzą o problemie, a zwłaszcza dzieci, które ze względu na emocjonalną wrażliwość są na nią szczególnie narażone. Efekty przemocy mogą wpływać na dzieci do końca życia.

4.13 Choć przestępstwa popełniane w rodzinie nie ograniczają się do aktów przemocy wobec kobiet, należy zadać sobie pytanie dlaczego inne przestępstwa popełnione w tych samych okolicznościach, np. pedofilia (w 90 % przypadków sprawcą jest członek rodziny) są powszechnie potępiane, a w przypadku przemocy domowej wciąż rozważa się przyczyny, z powodu których sprawca popełnił akty przemocy.

5. Uwagi szczegółowe i propozycje działań

5.1 Należy odpowiedzieć na ogromnie ważne pytanie: dlaczego społeczeństwo w wielu przypadkach daruje akty przestępstwa i dlaczego szuka się w maltretowanej kobiecie usprawiedliwienia popełnianych aktów przemocy? Najczęściej przywoływane wytłumaczenia nawiązujące do kwestii kulturowych i społecznych, nie tylko są fałszywe, lecz także sprzyjają utrzymaniu *status quo*.

5.2 Założenie, że przemoc domowa jest zakorzeniona w dawnej kulturze i tradycji opiera się na fałszywej przesłance, że kultura jest statycznym zbiorem wierzeń i praktyk. Wręcz przeciwnie, kultura nieustannie się rozwija i odnawia. Właśnie dlatego, że jest niejednorodna i że obecne w niej wartości ze sobą konkurują, nieodłączną cechą kultury jest zdolność do ewoluowania.

5.3 Kultura jest nierozdzielnie połączona ze sprawowaniem władzy: normy i wartości nabierają mocy autorytetu, kiedy ich zwolennicy sprawują władzę i piastują wysokie stanowiska.

5.4 Również kobiety są czynnymi podmiotami kultury i mają wpływ na osoby, z którymi dzielą życie. Ich udział w społeczeństwie i kulturze jest niezbędny, by zmieniła się mentalność i zwyczaje szkodliwe dla ich wizerunku i ich sytuacji.

5.5 Stąd znaczenie rozważań nad niedostateczną obecnością kobiet na różnych poziomach władzy. Dopóki problem ten nie zostanie rozwiązany w sposób satysfakcjonujący, a kobiety nie będą reprezentowane w gospodarce, społeczeństwie i polityce w sposób, do którego mają prawo ze względu na swoją liczbę i potencjał, rozwiązanie problemu stosowanej wobec nich przemocy będzie trudne lub zbyt powolne. Choć duże znaczenie mają publiczne strategie polityczne przeciwko przemocy ze względu na płęć, dostęp kobiet do parytetowego sprawowania władzy będzie mógł zmienić tradycyjny wizerunek kobiety i jej miejsce w społeczeństwie.

5.6 Utrwalone przez wieki wzorce identyfikacji z płcią, w których przymiotem kobiety jest pasywność, oddawanie się i uległość, a przymiotem mężczyzny agresywność, siła i działanie, przyczyniły się do modelu związku emocjonalnego, w którym kobiety od wieków zajmują niższą i zależną pozycję.

5.7 Nie można dłużej tolerować idei związku opierającej się na podporządkowaniu jednej z osób drugiej. Dlatego kobiety i mężczyźni muszą zastanowić się na tym, jakie stanowisko zajmą wobec takich wzorców. Zakwestionowanie wzorców musi opierać się na uznaniu takich wartości jak wolność, niezależność i samorealizacja.

5.8 Znaczna część ofiar kobietobójstwa⁽¹⁾ zgłaszała wcześniej akty przemocy lub groźby. Dlatego tak ważne są działania zapobiegawcze. W zbyt wielu przypadkach nie podjęto żadnych środków, które mogły być uchronić ofiarę od jej mordercy.

5.9 Prewencja może i powinna uwzględniać między innymi:

— działania terapeutyczne w stosunku do sprawcy lub potencjalnego sprawcy przemocy. Nie chodzi o znajdowanie wymówek lub okoliczności łagodzących akt przemocy, ani o narażanie ofiary na niekontrolowane sytuacje, lecz o pracowanie nad przyczynami przemocy i staranie się o resocjalizację napastnika, z korzyścią dla wszystkich;

— wprowadzenie międzyministerialnych planów działania w celu wczesnego wykrywania i zapobiegania przemocy domowej za pomocą systemu skierowań i informacji w placówkach oświatowych, opieki socjalnej i służby zdrowia;

⁽¹⁾ Zgodnie z definicją Organizacji Narodów Zjednoczonych „kobietobójstwo” to zamordowanie kobiety za to, że jest kobietą. „Kobietobójstwo” to ciągła przemoc wobec kobiety w kręgu rodziny lub poza nim, która kończy się jej śmiercią. Z prowadzonych w różnych krajach badań na temat zjawiska kobietobójstwa wynika, że przestępstwo to występuje najczęściej w kręgu osób z życia prywatnego ofiary i jej związków uczuciowych.

- włączenie mężczyzn i chłopców w zwalczanie przemocy wobec kobiet i dziewcząt;
- aktywizacja młodzieży za pomocą kampanii edukacyjnej na rzecz całościowego podejścia do zapobiegania przemocy i wczesnej interwencji oraz więcej możliwości szkoleń dla personelu pracującego w ścisłym kontakcie z młodymi ludźmi;
- monitorowanie sytuacji par, które się rozstały z powodu przemocy domowej, w celu ochrony kobiet narażonych na molestowanie i nękanie, prowadzące często do śmierci.

5.10 Specjalistyczne usługi w ramach ochrony ofiar przemocy domowej powinny uwzględniać specjalnie wyszkolony personel, a także środki gwarantujące realizację powziętych środków, które w innym razie mogą okazać się nieskuteczne.

5.11 Należy utworzyć wielodyscyplinarne obszary pomocy, w których kobiet by słuchano, w których by je rozumiano i w których wierzone by ich słowom. Przemoc domowa wiąże się z czynnikami psychologicznymi, kulturowymi i religijnymi oraz ze zwyczajami zakorzenionymi od wieków. Nie zachodzi z jednej przyczyny, dlatego nie można z nią walczyć wyłącznie za pomocą środków policyjnych i karnych. Kluczowym elementem walki z tym zjawiskiem jest skoordynowane i wielodyscyplinarne wsparcie, by uniknąć narażenia kobiety na powtarzającą się przemoc. Należy zwrócić szczególną uwagę na kobiety niepełnosprawne i imigrantki, które są na nią szczególnie narażone. Obszary wsparcia powinny także w sposób systematyczny uwzględniać pośrednie ofiary przemocy, przede wszystkim dzieci.

5.12 Należy zmienić paradygmat bezpieczeństwa, który zbyt często kojarzy się z przestępczością zorganizowaną, terroryzmem, atakami na osoby i na dobra oraz przemyciem narkotyków, a prawie nigdy nie uwzględnia niebezpieczeństwa, na jakie wiele kobiet jest narażonych we własnym domu lub w miejscu pracy. Gdyby w pojęciu bezpieczeństwa zawrzeć więcej kryteriów humanistycznych i koncentrujących się przede wszystkim na prewencji, wiele ludzkich istnień zostałoby ocalonych. Dzięki nowym technologiom można zwiększyć ochronę, wykorzystując np. elektroniczne bransoletki uniemożliwiające kontakt z ofiarą napastnikowi przebywającemu na wolności i objętemu zakazem zbliżania się.

5.13 Statystyki w zakresie przemocy domowej nie opisują precyzyjnie tego zjawiska, uniemożliwiając przez to uświadomienie społeczeństwu prawdziwej skali problemu. Dlatego należy pilnie ujednoczyć kryteria rejestrowania przypadków przemocy domowej, by otrzymane dane można było porównywać na szczeblu europejskim.

5.14 Rządy powinny doceniać i wspierać, w tym finansowo, prace organizacji społeczeństwa obywatelskiego (organizacji

kobiet, ochrony praw człowieka, związków zawodowych itp.), nie poddając się przy tym pokusie ich kontroli lub ograniczenia ich niezależności.

5.15 Szczególnie ważną domeną jest edukacja. Edukacja może zarówno powielać dyskryminujące wzorce i zachowania, jak i zmieniać mentalność oraz zachowania indywidualne i zbiorowe. Szkoła powinna oferować edukację nieseksistowską oraz podejście koedukacyjne oparte na równości praw i szans, jej celem powinien być pełny rozwój osoby, wolny od stereotypów i ról związanych z płcią, i powinna odrzucać wszelkie formy dyskryminacji stawiające kobiety w roli ofiary. Szkoła może stać się instrumentem dekonstrukcji stereotypowego wizerunku ról kobiet i mężczyzn, który jest utrwalany przez środki komunikacji. Szkoła może być doskonałym ośrodkiem monitorowania przemocy domowej.

5.16 By szkoła mogła pełnić tę pozytywną rolę, szkolenie nauczycieli – wstępne, a następnie kontynuowane podczas całej kariery zawodowej – musi uwzględniać problematykę przemocy ze względu na płć i przemocy domowej. Należy regularnie dokonywać przeglądu programów nauczania i podręczników, by wyeliminować wszelkie objawy seksistowskiego języka.

5.17 Bardzo ważny jest także sektor zdrowia. Umieszczenie kobiet i nastolatków w centrum strategii dotyczących zdrowia umożliwi wzmocnienie przekonania, że przemoc wobec kobiet w kręgu rodziny jest czynnikiem ryzyka, a nie odosobnionym problemem.

5.18 Należy okresowo i systematycznie dokonywać przeglądu procedur rejestracji i powiadamiania oraz unikać formalności, które skutkowałyby większym obciążeniem administracyjnym personelu lub nie byłyby wystarczająco elastyczne czy trwałe. Procedury te muszą umożliwiać zarejestrowanie problemu zdrowotnego jako czynnika ryzyka (np. w czasie konsultacji związanej z planowaniem rodziny lub podczas ciąży) oraz jasno rozróżnić potrzeby w środowiskach miejskim i wiejskim.

5.19 We wszystkich sektorach związanych z problemem przemocy ze względu na płć należy zagwarantować skuteczne i realistyczne uświadamianie i szkolenia, jak również niezbędne środki i zasoby. Należy także regularnie analizować sytuację, by dostępne informacje odpowiadały rzeczywistości.

5.20 Jeśli chodzi o kampanie uświadamiające i szkolenia, należy rozróżnić pomiędzy uświadamianiem (całego personelu pracującego w danej instytucji), szkoleniem (wszystkich osób mających kontakt z ofiarami i mogących przyczynić się do wykrycia problemu) i wyspecjalizowanymi szkoleniami (które muszą otrzymać wszystkie osoby pomagające ofiarom). Należy zwrócić szczególną uwagę na szkolenia funkcjonariuszy policji i sędziów, ze względu na rolę, jaką odgrywają w zawiadaniu o przestępstwie i sądownictwie napastnika. Ich działania mogą zmienić traumatyczne doświadczenie w wydarzenie napawające

ofiara przemocy nadzieją. Także zakłady karne muszą opracować programy dotyczące przemocy ze względu na płeć i skierowane do kobiet, które padły jej ofiarą, i mężczyzn będących jej sprawcami, a także podnieść świadomość tej kwestii wśród pracowników służby więziennej we wszystkich państwach członkowskich UE.

5.21 Podchodząc do problemu przemocy domowej wobec kobiet jako do kwestii łamania praw człowieka wywiera się również szczególny nacisk na odpowiedzialność państwa w zapobieganiu, zwalczaniu i karaniu tego rodzaju przemocy oraz na zobowiązanie władz do informowania o tym, w jaki sposób wywiązują się z tego zadania.

5.22 Powiązanie przemocy ze względu na płeć z prawami człowieka umożliwia dostęp do szerokiego wachlarza

mechanizmów, które obarczają odpowiedzialnością państwa członkowskie na poziomie międzynarodowym i regionalnym i które uwzględniają organy powołane na mocy traktatów o prawach człowieka, międzynarodowe trybunały karne i europejski regionalny system praw człowieka (Europejski Trybunał Praw Człowieka, organ Rady Europy).

5.23 Uznanie przemocy wobec kobiet za pogwałcenie praw człowieka umożliwia zintegrowaną i wielosektorową reakcję, która nadaje pracom prowadzonym we wszystkich sektorach wymiar praw człowieka. Zmusza także do wzmocnienia inicjatyw mających na celu zapobieganie przemocy wobec kobiet i jej wykorzenienie we wszystkich obszarach oraz do przyspieszenia ich realizacji, włącznie z sądami, służbą zdrowia, lokalnymi lub regionalnymi strategiami rozwoju, pomocą humanitarną itp.

Bruksela, 18 września 2012 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Staffan NILSSON
